

Dr Bohdan Kaczmarek
Katedra Teorii Polityki i Myśli Politycznej WNPiSM UW
Dyżur w semestrze zimowym we wtorki, w godz. 11.30 – 12.30, p. 208, INP, wskazany
wcześniejszy kontakt mailowy
E-mail b.kaczmarek@uw.edu.pl
Strona: www.teoriapolityki.com

Teoria polityki

Ramowy program i przewodnik po literaturze do wykładu,
studia dzienne II stopnia, semestr zimowy r.ak. 2024/2025

- Cele: Zapoznanie studentów z próbami syntezy różnych interpretacji istoty polityki, polityczności i zjawisk politycznych oraz kontrowersjami wokół kluczowych kategorii, heurystyk, modeli i wyjaśnień teorii polityki, ukazanie wzajemnych związków i interferencji różnych dyscyplin nauki badających zjawiska i procesy polityczne, kształtowanie wyobraźni politologicznej, umiejętności kreatywnego myślenia teoretycznego i samodzielnej analizy polityki, oceny dynamiki zmian teorii politycznych, społeczno-historycznego kontekstu zjawisk politycznych oraz wyjaśniających je teorii, kształtowanie umiejętności posługiwania się teorią i ukazywanie przydatności i ograniczeń podejścia teoretycznego w analizie politologicznej.
 - Podstawowe metody: wykład z elementami konwersatorium, dyskusja w oparciu o literaturę rekomendowaną w programie zajęć, referaty, recenzje lub prace pisemne uczestników, konfrontowanie teoretycznych modeli polityki z analizą bieżących wydarzeń politycznych
 - Sposób zaliczenia: egzamin ustny lub pisemny. Do zaliczenia zajęć konieczne też będzie przygotowanie przez uczestników: referatu na zajęciach lub w formie pisemnej recenzji jednej z pozycji sugerowanych w programie zajęć albo opracowania na temat jednego z zagadnień zawartych w programie. Recenzja, jak i praca pisemna powinna być przygotowana samodzielnie, mieć objętość minimum 8 stron maszynopisu znormalizowanego, być opatrzona przypisami i bibliografią, powinna być przesłana mailem w formie elektronicznej najpóźniej do przedostatnich zajęć w semestrze. Referaty powinny być wygłaszane, nie czytane. Ocena z referatu lub recenzji będzie mieć wpływ na ocenę końcową.
- Ramowy program i przewodnik po literaturze

1. Przedmiot, status poznawczy i funkcje teorii polityki

Przedmiot i metody badań teorii polityki a innych dyscyplin nauki badających politykę. Teoria polityki a teoria władzy, teoria organizacji i socjologia stosunków politycznych. Teoria polityki a filozofia polityki. Funkcje teorii polityki. Tradycje teorii polityki w Polsce i debata nad oceną jej dorobku. Kontrowersje wobec sposobu uprawiania teorii polityki. Problem interdyscyplinarności, transdyscyplinarności, demarkacji w nauce i przedmiotu badań. Status poznawczy nauk społecznych i politycznych. Istotna sporność pojęć i problem trwałej nierozstrzygalności sporów teoretycznych. Problem wartościowania w naukach społecznych i politycznych. Ideologiczny wymiar poznania społecznego a tradycyjny postulat obiektywizmu i aksjologicznej neutralności. Wieloparadygmatyczny charakter politologii i teorii polityki. Teoria polityki jako heurystyczna struktura badań versus teoria polityki jako subdyscyplina nauki o polityce. Teoria polityki a teoria politologii. Teoria polityki jako dyscyplina dydaktyczna.

Literatura podstawowa:

1. J. Baszkiewicz „Społeczne zobowiązania nauk politycznych”, w: J. Błuszkowski /red./

„Dylematy polskiej transformacji”, Warszawa 2008

2. T. Klementewicz, „Rozumienie polityki. Zarys metodologii nauki o polityce”, Warszawa 2011, r. 3, 9.

3. S. Filipowicz „O fałszywej cnotie skrupulatności i potrzebie teorii polityki”, [w:] F. Pierzchalski, M. Tobiasz, J. Ziółkowski (red.) „Wokół holistycznej interpretacji polityki. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi zw., dr hab. Mirosławowi Karwatowi, Warszawa 2020

4. F. Pierzchalski „Polityka jako rozmyty przedmiot badań”, [w:] B. Kaczmarek (red.) „Metafory polityki 4”, Warszawa 2013

5. T. Klementewicz „Wierzący ale niepraktykujący”. Neutralność ideologiczna jako alibi naukowości postpolitycznej politologii”, [w:] „Teoria polityki” nr 2/2018, <https://www.ejournals.eu/TP/2018/Nr-2/art/11504/>

Literatura uzupełniająca:

5. Jabłoński A.W., „Pluralizm teoretyczny w nauce o polityce”, [w:] „Czym jest teoria w politologii?”; red. Z.Blok, Warszawa: Wydawnictwo ELIPSA, 2011

6. J. Woleński „Spór o status metodologiczny nauki o polityce”, w: K. Opalek /red./ „Metodologiczne i teoretyczne problemy nauk politycznych”, Warszawa 1975 lub w: J.P. Georgica /red./ „Wybór tekstów do studiowania teorii polityki”, Warszawa 1981

7. S. Filipowicz „Nauki o polityce i hermeneutyka. Krytyczne spojrzenie na aspiracje poznawcze nauk o polityce”, [w:] S. Sulowski (red.) „Nauki o polityce 2.0. Kontrowersje i konfrontacje”, Warszawa 2018

2. Kluczowe orientacje teoretyczno – metodologiczne w teorii polityki

Kluczowe modele badania polityki: analityczno-empiryczny i hermeneutyczno-humanistyczny. Paradygmaty, metafory i modele teoretyczne w naukach społecznych i teorii polityki. Metoda metafor w badaniu polityki. Przykładowe typologie paradygmatów – model Burrella i Morgana, propozycja zespołu B. Krauz-Mozer, klasyczne modele filozoficzne. Paradygmat krytyczny w teorii polityki i politologii. Perspektywy teoretyczne w teorii polityki – model instytucjonalny, neoinstytucjonalny, systemowy, funkcjonalny, konfliktowy, decyzyjny, behawioralny, teorii gier, normatywny, racjonalnego wyboru, interpretacjonistyczny, marksistowski i postmarksistowski. Strategie budowy teorii: indukcyjna, dedukcyjna, skojarzeniowa. Rodzaje wyjaśnień w teorii polityki: teleologiczne, kauzalne, funkcjonalne, genetyczne, strukturalne. Metody jakościowe a ilościowe. Metoda porównawcza. Metoda dialektyczna

Literatura podstawowa:

1. M. Karwat „O statusie poznawczym i zaletach metafor” w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 2”, Warszawa 2003

2. W. Kostecki „Metafora jako narzędzie interpretacji polityki”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 3”, Warszawa 2005

3. B. Kaczmarek „Wstęp”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, Warszawa 2001

4. D. Marsh, G. Stoker „Teorie i metody w naukach politycznych”, Kraków 2006, cz. I

5. M. Gulczyński „Alternatywne orientacje w politologii”, http://www.academia.edu/19745288/Alternatywne_orientacje_w_polityce_and_politologii

6. Teoria polityki, nr 2/2018, <https://www.ejournals.eu/TP/2018/Nr-2/>

7. Teoria polityki, nr 1/2017, <https://www.ejournals.eu/TP/2017/Nr-1/>

8. F. Pierzchalski Politologia krytyczna – źródła i kontynuacje krytycznego paradygmatu badań w nauce o polityce, M. Mikołajczyk, M. Karwat (red.) Politologii model krytyczny, Kraków 2017

9. T. Klementewicz Nauka dworska czy krytyczna. Socjoekonomiczny eskapizm polskiej politologii, M. Mikołajczyk, M. Karwat Politologii model krytyczny, Kraków 2017

Literatura uzupełniająca:

10. K. von Beyme „Współczesne teorie polityczne”, Warszawa 2005, cz. II
11. A. Heywood „Teoria polityki Wprowadzenie”, Warszawa 2009, r. 2
12. M. Burawoy „O socjologię publiczną. Przemówienie prezydenckie z roku 2004”, <http://burawoy.berkeley.edu/PS/Translations/Poland/ASA.Polish.pdf>
13. R. J. Bernstein „Odnowa teorii społecznej i politycznej”, DSW 2015, r. 4
- 14 M. Burawoy” Ostatni pozytywista”
http://pracownik.kul.pl/files/37099/public/Burawoy_Ostatni_pozytywista.pdf
15. P. Sztompka „Kolejna socjologiczna utopia”,
<https://ispan.waw.pl/journals/index.php/slh/article/view/slh.2014.011>
16. P. Łukomski „Metafora pojęciowa jako forma eksperymentu myślowego”, w: B. Kaczmarek, M. Karwat (red.) POLITOLOGIA I UNIWERSYTET W REFLEKSJI TEORIOPOLITYCZNEJ, Studia Nauk Politycznych, vol. 46, Warszawa 2017, s. 96-116, <http://www.studiapolitologiczne.pl/pdf-115609-44947?filename=POLITICAL%20SCIENCE%20AND%20THE.pdf>
17. F. Pierzchalski „Reprezentacjonizm metaforyzacji w analizach politologicznych”, j.w., s. 117 – 134
18. M. Kassner, J. Grzymski „O korzyściach i szkodliwości filozofii nauki dla politologii. Uwagi na marginesie „Odnowy teorii społecznej i politycznej” Richarda J. Bernsteina”, j.w. s. 135 - 155

3. Pojmowanie polityki i polityczności

Potoczne a teoretyczne ujęcia polityki. Polityka jako sztuka rządzenia, jako sprawy publiczne, jako władza, jako kompromis i konsensus. Polityka jako działalność, jako zjawisko i rodzaj przestrzeni społecznej i jako atrybut rzeczywistości społecznej. Psychoanalityczna koncepcja polityki H. Lasswella. Polityka jako mobilizacja polityczna. Polityki szczegółowe. Kluczowe spory występujące w definiowaniu polityki. Kratocentryczne a socjocentryczne interpretacje polityki. Formalistyczne ujęcia polityki. Kryteria politycznego charakteru zjawisk społecznych. Zjawiska polityczne z genezy i natury a wtórne polityczne uwikłanie zjawisk. Zjawiska polityczne a parapolityczne. Kontekstowo – relacyjny i stopniowalny charakter polityczności. Metapolityka, ustanawianie reguł gry, metaregulacja a regulacja. Podstawowe współzależności polityki i innych sfer życia społecznego – gospodarki, kultury, nauki, prawa. Postpolityka i teza o zamieraniu polityki. Polityka – czy kryzys dominującego paradygmatu? Polityka a polityczność. Granice polityczności. Patologie i karykatury polityki

Literatura podstawowa:

1. F. Ryszka „Wstęp do nauki o polityce. Uwagi metodologiczne”, Warszawa-Poznań 1981, r.I lub F. Ryszka „O pojęciu polityki”, Warszawa 1992, s. 38-85
2. M. Karwat „Polityczność i upolitycznienie. Metodologiczne ramy analizy”, Studia Politologiczne, vol.17, Warszawa 2010
3. B. Kaczmarek „Kilka uwag w sprawie interpretacji polityki”, w: „Pokolenia Kultura Polityka Księga Jubileuszowa na 65-lecie Profesora Bronisława Gołębiowskiego”, Warszawa 1999,
4. M. Karwat „O karykaturze polityki”, Warszawa 2012, r. I, II, III

Literatura uzupełniająca:

5. C. Schmitt „Pojęcie polityczności”, w: C. Schmitt „Teologia polityczna i inne pisma”, Kraków 2000

6. L. Porębski „Między przemocą a godnością Teoria polityczna Harolda D. Lasswella”, Kraków 2007, r. 3
7. Klementewicz T. (2013), Politolog w labiryncie paradygmatów – pułapki eklektyzmu, w: Podejścia badawcze i metodologiczne w nauce o polityce, red. B. Krauz-Mozer, P. Ścigaj, Księgarnia Akademicka, Kraków, s. 31–43
8. Krauz-Mozer B., Ścigaj P. „Sklep z podróbkami? Podejścia badawcze i metodologiczne w nauce o polityce”, w: „Podejścia badawcze i metodologiczne w nauce o polityce”, red. B. Krauz-Mozer, P. Ścigaj, Kraków 2013
9. A. Czajowski, L. Sobkowiak (red.) Polityka i polityczność. Problemy teoretyczne i metodologiczne, Wrocław 2012

4. Polityka jako proces organizacji życia społecznego, homeostat systemów społecznych oraz kapitalistycznego systemu - świata

Systemspołeczny. Rodzaje systemów społecznych. Systemy autopoietyczne i autoreferencyjne. Homeostaza. Adaptacja i samoregulacja. Równowaga dynamiczna systemów społecznych. Entropia. Organizacja jako system i proces społeczny. Polityka jako organizacja w sensie prakseologicznym, systemowym, psychosocjologicznym, w rozumieniu ekonomii kosztów transakcyjnych, w sensie interpretatywnym. Władza a proces homeostazy systemów społecznych. Konflikt a integracja i dezintegracja systemów społecznych. Koncepcje systemowe a teoria aktora – sieci /AN-T/. Współzależność polityki i innych dziedzin życia społecznego. Funkcje polityki w systemach społecznych i systemie globalnym. Pole polityki

Literatura podstawowa:

1. O. Cetwiński, M. Karwat „Polityka jako homeostat”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, Warszawa w2001
2. B. Kaczmarek „Polityka jako proces organizacji życia społecznego”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 2”, Warszawa 2003, <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly>
3. Y. Varufakis, Globalny Minotaur. Europa, Ameryka i przyszłość światowej gospodarki, W-wa 2015, r.4,9.
4. I. Wallerstein „Analiza systemów – światów. Wprowadzenie”, Warszawa 2007

Literatura uzupełniająca:

5. K. Arbiszewski „Splatając na nowo ANT. Wstęp do Splatając na nowo to, co społeczne”, w: B. Latour „Splatając na nowo, to co społeczne”, Kraków 2010
6. N. Luhmann „Systemy społeczne”, Kraków 2007, „Wprowadzenie. Zmiana paradygmatu w teorii systemów” oraz r.I
7. M. Tobiasz, J. Ziółkowski Spory o kapitalizm. Krytyczne przewartościowania, Warszawa 2022, cz. II Czy kapitalizm ma alternatywę?

5. Interesy a polityka. Polityka jako proces artykulacji interesów. Klasowa interpretacja zjawisk i procesów politycznych współcześnie

Rozumienia interesu. Interesy a potrzeby. Interesy a preferencje. Interes obiektywny i subiektywny. Główne orientacje teoretyczne w pojmowaniu interesów. Sprzeczność i konflikt interesów. Antagonizm interesów. Interesy całości a interesy części. Interesy klas i wielkich grup społecznych. Interes zbiorowy a dobro wspólne. Polityka jako roztropna troska o dobro wspólne. Artykulacja interesów. Anatomia procesu artykulacji interesów, Artykulacja w szerokim i wąskim sensie. Agregacja, dezagregacja, selekcja, segregacja i koordynacja interesów. Polityka jako społeczna przestrzeń artykulacji interesów. System polityczny jako system artykulacji interesów. Kanały i środki artykulacji interesów. Artykulacja interesów a reprezentacja, mobilizacja, instytucjonalizacja i legitymizacja polityczna. Grupy

interesów. Teorie grup interesów. Podział socjopolityczny. Szerokie a ściśle rozumienie polityki. Polityka na poziomie mega, makro, mezo i mikrostrukturalnym a postulat emergentnego strukturalizmu socjologicznego

Literatura podstawowa:

1. B. Kaczmarek „Polityka jako proces artykulacji interesów”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, Warszawa 2001, <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly>
2. J. Kochan „Studia z teorii klas społecznych”, Warszawa 2011, r. IV
3. M. Karwat „Polityka jako maskarada interesowności”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 2”, Warszawa 2003

Literatura uzupełniająca:

4. P. Mazurkiewicz „Polityka jako roztropna troska o dobro wspólne: koncepcja polityki w katolickiej nauce społecznej”, w: W. Wesołowski /red./ „Koncepcje polityki”, Warszawa 2009
5. P.A. Sabatier „Przynależność do grup interesów a ich organizacja: przegląd teorii”, w: J. Szczupaczyński /wybór i opracowanie/ „Władza i społeczeństwo”, Warszawa 1995 „Elementy teorii polityki”, Warszawa 1989
6. M. Gdula, Dobra zmiana w Miastku. Neoautorytaryzm w polskiej polityce z perspektywy małego miasta, Warszawa 2017, <http://krytykapolityczna.pl/file/sites/4/2017/10/Dobra-zmiana-w-Miastku.pdf>

6. Polityka a władza. Polityka jako problem władzy

Rozumienia władzy. Główne stanowiska teoretyczne i metodologiczne, koncepcje oraz spory w pojmowaniu władzy. Tzw. nurt główny a nurt poboczny w definiowaniu władzy. Koncepcja władzy S. Lukesa. Problem statusu ontologicznego władzy, relacyjności, konfliktowości, świadomości, funkcjonalnego charakteru władzy, związku władzy i przemocy. Władza, wpływ, kontrola, autorytet. Funkcje władzy. Alternatywy władzy. Władza jako funkcja i atrybut systemu społecznego a władza jako relacja. Władza strukturalna. Procesualna teoria władzy. Władza globalizacji. Performatywne i konstruktywistyczne rozumienia władzy. Anatomia, atrybuty i paradygmaty władzy. Asymetria i kontrasymentria władzy. Zakres, zasięg, moc, koszty władzy. Władza realna i potencjalna, urealnienie i ufaktycznienie władzy. Fluktuacja i alternacja władzy. Podmioty władzy, władza a panowanie. Model plenipotentia w interpretacji władzy. Związki wzajemne rozumienia władzy i polityki. Władza a władza polityczna. Władza jako środek realizacji polityki. Władza polityczna a władza państwowa. Model podstaw władzy i koncepcje jej źródeł władzy. Władza a wiedza i informacja. Władza a zasoby. Władza a kultura i podłoże historyczne. Władza symboliczna. Władza a technologia. Władza a ryzyko i niepewność. Władza a obszary graniczne. Władza a struktura. Władza a porządek nieformalny. Władza jako kapitał i środek wymiany społecznej. Władza jako sieć, władza sieci. Monopolizacja władzy i jej uwarunkowania. Strategie walki o kontrolę nad źródłami władzy. Środki i metody walki politycznej.

Literatura podstawowa:

1. J. Scott „Władza”, Warszawa 2006, r.1
2. S. Lukes „Władza w ujęciu radykalnym”, w: A. Jasińska-Kania, L.M. Nijakowski, J. Szacki, M. Ziółkowski /wybór i opracowanie/ „Współczesne teorie socjologiczne”, tom 1, Warszawa 2006
3. B. Kaczmarek „Polityka – problem władzy czy problem własności. Własność jako przesłanka władzy”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 2”, s. 127-138, <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly>
4. Ł. Zamecki „Polityka jako sprawowanie władzy w trzech wymiarach”, w: B. Kaczmarek „Metafory polityki 4”, Warszawa 2013

Literatura uzupełniająca:

5. B. Hiddens „Filozofie władzy Od Hobbesa do Foucaulta”, Warszawa – Wrocław 1999
6. R.A. Dahl, B. Stinebrickner „Współczesna analiza polityczna”, Warszawa 2007, r. 1-3 5
7. A. Toffler „Zmiana władzy”, Poznań 2003, cz.

7. Polityka a ekonomika. Polityka jako skoncentrowany wyraz ekonomiki

Strukturalny kontekst i przesłanki polityki i władzy a porządek jawny, ukryty i głęboko ukryty. Przesłanki strukturalno-funkcjonalne a kulturowe. Władza a potrzeby przetrwania i rozwoju systemów społecznych. Historyczny charakter systemów władzy i polityki. Władza a własność, tradycja marksowska a weberowska. Władza a panowanie. Własność w sensie prawnym a socjoekonomicznym. Własność jako dysponowanie a jako całość stosunków ekonomicznych, Przykładowe interpretacje własności w sensie socjoekonomicznym: Kozyr-Kowalski, Pipes, ekonomia kosztów transakcyjnych O. Williamsona. *Instytucje a środowisko. *Kreacja władzy przez własność a kreacja własności przez władzę. Warstwa zarządzająca. Oligarchizacja władzy a własność. Polityka jako oligarchizacja życia społecznego Władza ekonomiczna a władza polityczna. Władza a własność na przykładzie transformacji systemowej. Własność jako przesłanka władzy. Polityka a ekonomika – dialektyka zależności. Polityka i ekonomika współcześnie. Strategie kapitału i strategie państw w procesie globalizacji. Neoliberalny Lewiatan

Literatura podstawowa:

1. B. Kaczmarek „Polityka – problem władzy czy problem własności”, w: „Metafory polityki 2”, <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly>
2. A. Bihl „Nowomowa neoliberalna”, Warszawa 2008, Wstęp i „Rynek”, „Własność”
3. J. Scott „Władza:”, Warszawa 2006, r. 4
4. M. Karwat „Polityka jako skoncentrowany wyraz ekonomiki”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, Warszawa 2001
5. L. Waquant, Trzy kroki w stronę historycznej antropologii faktycznie istniejącego neoliberalizmu, Praktyka Teoretyczna, nr 5/2012, <https://www.praktykateoretyczna.pl/artykuly/loic-waquant-trzy-kroki-w-strone-historycznej-antropologii-faktycznie-istniejacego-neoliberalizmu/>

Literatura uzupełniająca:

6. S. Kozyr – Kowalski „Socjologia, społeczeństwo obywatelski i państwo”, Poznań 1999, r. 2,3,4
7. A. Heywood „Teoria polityki”, Warszawa 2009, r. 11
8. R. Michels „Oligarchiczne tendencje organizacji”, w: J. Szczupaczyński /wybór i opracowanie/ „Władza i społeczeństwo”, Warszawa 1995
9. R. Miński „Aktualność myśli Roberta Michelsa”, Warszawa 2016, r. III
10. E. Ostrom „Instytucje a środowisko”, Zarządzanie Publiczne / Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, nr 2 (20), s. 87-99, <https://r.uek.krakow.pl/bitstream/123456789/3501/1/171264433.pdf>
11. P. Chmielewski „Elinor Ostrom - Wybory i decyzje indywidualne a wybory i decyzje zbiorowe – jak unikać dylematów społecznych?”, Decyzje nr 12 (22)/2013, https://journals.kozminski.edu.pl/system/files/sylwetka_1.pdf

8. Polityka jako dążenie władzy do prawowitości. Legitymacja i legitymizacja.

Rozumienie legitymacji, legitymizacji, prawomocności a prawowitości władzy. Legitymizacja a autolegitymizacja. Koncepcje i typologie legitymizacji, typologia weberowska i jej krytycy. Koncepcje A. Podgóreckiego A. Jasińskiej – Kani. Legitymizacja a przyzwolenie. Wymiary legitymizacji. Typowe argumenty i socjotechniki legitymizacyjne. Legitymizacja a sprawność

i skuteczność władzy. Delegitymizacja i kryzys legitymizacji. Legitymizacja a przemoc. Procedura a wartości. Legitymizacja a koszty władzy. Legitymizacja władzy biurokratycznej, merytokratycznej, demokratycznej, autorytarnej, totalitarnej. Polityka a moralność. Stanowisko makiawelizmu, moralizmu i neutralistyczne. Kulturowe podstawy władzy

Literatura podstawowa:

1. W. Sokół „Legitymizacja systemów politycznych”, Lublin 1997, r. 1
2. C.A.J. Coady „Polityka a sprawa brudnych rąk”, w: Peter Singer /red./ „Przewodnik po etyce”, Warszawa 1998
3. A. Wood „Marks przeciw moralności?”, w: P. Singer /red./ „Przewodnik po etyce”, Warszawa 1998
4. B. Kaczmarek „Organizacje. Polityka, władza, struktury”, r. IV. 7, p. B

Literatura uzupełniająca:

5. T. Biernat „Legitymizacja władzy politycznej”. Elementy teorii”, Toruń 1999, r. III, IV V
6. B. Sutor „Etyka polityczna. Ujęcie całościowe na gruncie chrześcijańskiej nauki społecznej”, Warszawa 1994, r. III

9. Polityka jako powołanie do odpowiedzialności i przywództwo

Poglądy nt. istoty przywództwa, koncepcje, teorie i modele przywództwa. Przywództwo indywidualne i zbiorowe. Przywództwo jako postać władzy. Koncepcje wyjaśniania istoty przywództwa politycznego a interpretujące mechanizmy wytwarzania zapotrzebowania na przywództwo. Wymiary przywództwa. Przywództwo polityczne a proces historyczny. Style przewodzenia i ich uwarunkowania. Przywództwo a rządzenie, zarządzanie, kierowanie i administrowanie. Typologie przywództwa i przywódców. Motywacje przywódców a potrzeby zwolenników. Zapotrzebowanie na przywództwo, alternatywy przywództwa. Przywództwo polityczne a państwowe i przywództwo organizacyjne. Role społeczne polityków. Odpowiedzialność polityków. Odpowiedzialność moralna, prawna a polityczna. Patologie przywództwa. Paranoja w polityce. Władza jako mechanizm uzależnienia.

Literatura podstawowa:

1. W. Wesołowski „Polityka jako walka i autokreacja przywództwa; Max Weber i współcześni weberyści”, w: W. Wesołowski /red./ „Koncepcje polityki”, Warszawa 2009
2. R. Ingarden „Książeczka o człowieku” [dowolne wydanie], fragm. pt.” O odpowiedzialności i jej podstawach ontycznych”
3. B. Kaczmarek „Przywództwo polityczne a przywództwo organizacyjne”, w: T. Bodio /red./ „Przywództwo polityczne”, Studia Politologiczne vol. 5, Warszawa 2000,
4. M. Weber „Polityka jako zawód i powołanie”, Warszawa 1987 i nast. wydania

Literatura uzupełniająca:

5. P. Łukomski „Polityka jako powołanie do odpowiedzialności”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, Warszawa 2001
6. M. Urban „Polityka jako paranoja”, w: B. Kaczmarek „Metafory polityki 2”
7. J. Wawerska-Kus, J. Kus „Władza jako uzależnienie”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 3”, Warszawa 2005

10. Polityka jako instytucjonalizacja idei i reprodukcja przemocy symbolicznej

Wartości w polityce. Ideologia – definicje, typologie, funkcje. Świadomość fałszywa. Ideologia a nauka. Ideologia a utopia. Ideologia a doktryna a program. Wartości a interesy. Przemoc symboliczna i jej reprodukcja w systemie społecznym. Władza wiedzy. Wiedza jako władza. Normy i sankcje polityczne. Koncepcje polityki bez ideologii, końca ideologii i historii. Ekonomizacja polityki i jej ideologiczny sens. Polityka jako rynek, także rynek idei. Panowanie

ideologiczne i hegemonia duchowa a marketyzacja polityki Kulturowy kontekst polityki
Kultura polityczna

Literatura podstawowa:

1. P. Bourdieu oraz L.J. Wacquant „Zaproszenie do socjologii refleksyjnej”, Warszawa 2001, cz.I r.IV
2. L. Althusser, Ideologie i aparaty ideologiczne państwa, Nowa Krytyka. Czasopismo Filozoficzne, 2016,
<http://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/wspolczesna-mysl-marksistowska/louis-althusser/ideologie-i-aparaty-ideologiczne-panstwa/>
3. W. Kostecki „Ideologia polityczna jako forma świadomości społecznej”, w: K. Opalek /red./ „Elementy teorii polityki”, Warszawa 1989
4. T. Bodio „Polityka jako sztuka bycia wybranym”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 2”
5. K. Świrek „Trzy końce ideologii – najważniejsze dwudziestowieczne ujęcia problemu”
Półrocznik Nauka i Szkolnictwo Wyższe 1/41/2013,
<https://pressto.amu.edu.pl/index.php/nsw/article/view/1654/1624>

Literatura uzupełniająca:

6. K. Świrek, Teorie ideologii na przecięciu marksizmu i psychoanalizy, Warszawa 2018, r.5.
7. E. Laclau, Ch. Mouffe „Hegemonia i socjalistyczna strategia Przyczynek do projektu radykalnej polityki demokratycznej”, Wrocław 2007, r. 2
8. M. Karwat, W. Milanowski „Wartości polityczne”, w: K. Opalek /red./ „Elementy teorii polityki”, Warszawa 1989.
9. L. Szczegółka „Polityka jako fałszywa świadomość”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, Warszawa 2001
10. L. Szczegółka „Polityka jako instytucjonalizacja idei”, w: j.w.
11. L. Szczegółka „Polityka jako marketing”, w: ‘Metafory polityki 2’’, Warszawa 2003

11. Podmiotowość polityczna. Polityka jako upodmiotowienie

Rozumienia podmiotowości politycznej. Model interesariusz – podmiot – aktor. Podmioty pierwotne i wtórne, ostateczne i bezpośrednie, realne i pozorne podmioty polityki, podmioty w sobie i dla siebie. Problem podmiotów wyobrażonych. Tożsamość a podmiotowość. Interesy bez podmiotu. Koncepcja podmiotowości hybrydowej. Agregaty, kompleksy, multipleksy interesów, atraktory – strukturalne węzły kauzalne polityki. Podmioty realne a analityczne modele podmiotowości. Ludzkie zjednoczenia i wspólnoty oraz wielkie grupy społeczne jako podmioty polityki. Klasowe modele podmiotowości politycznej. Struktura a podmiotowość. Podmiotowość elit a wielkich grup społecznych. Podmiotowość a podejmowanie decyzji. Decyzje polityków a decyzje polityczne. Podstawowe modele interpretujące procesy decyzyjne w systemach społecznych: racjonalny, ograniczonej racjonalności, polityczny i anarchiczny oraz ich zastosowanie do analizy procesów politycznych. Racjonalność i irracjonalność w polityce.

Literatura podstawowa:

1. M. Karwat „Człowiek polityczny”, Warszawa 1989, r I, II, III,
<https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/polska-mysl-marksistowska/miroslaw-karwat/podmiotowosc-polityczna-humanistyczna-interpretacja-polityki-w-markszmie/>
2. M. Karwat „Podmiotowość polityczna wielkich grup społecznych, organizacji politycznych i jednostek. Model eksplanacyjny”, w: K. Opalek /red./ „Elementy teorii polityki”, Warszawa 1989
3. S. McAnulla „Struktura a podmiotowość”, w” D. Marsh, G. Stoker „Teorie i metody w naukach politycznych”, Kraków 2006

4. F. Pierzchalski Zasada przyczynowości a współczynnik podmiotowy w wyjaśnianiu zjawisk politycznych, Świat Idei i Polityki , t. 7, Instytut Nauk Politycznych UKW, <https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/4485/Zasada%20przyczynowosci%20a%20wspolczynnik%20podmiotowy%20w%20wyjasnianiu%20zjawisk%20politycznych.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Literatura uzupełniająca:

4. M. Karwat, W. Milanowski „Podmioty polityki”, rozdz. III w: A. Bodnar (red.), „Nauka o polityce. Podręcznik akademicki”, Warszawa 1988
5. B. Kaczmarek „W poszukiwaniu sił motorycznych i hegemonia transformacji – kilka roboczych spostrzeżeń”, w: J. Błuszkowski /red./ „Dylematy polskiej transformacji”, Warszawa 2008, <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly>
6. D. Rotkopf „Superklasa Kto rządzi światem?”, Warszawa 2009, r.1,2,3

12. Polityka jako proces ewolucji i rewolucji

Ewolucja a rewolucja. Polityka jako kreacja zmiany społecznej. Dialektyka ciągłości i zmiany. Rewolucja, kontrrewolucja, restauracja, transformacja, metamorfoza, transgresja, reforma jako rodzaje zmiany społecznej i politycznej. Rewolucja a bunt, rebelia, pucz, zamach stanu. Rewolucja pokojowa a zbrojna. Kwestia formy zmiany społecznej a głębokości zmiany. Przesłanki rewolucji, sytuacja rewolucyjna, świadomość rewolucyjna, projekt rewolucyjny, moment rewolucji, siły napędowe i hegemoniczne w rewolucji. Treść polityczna a ekonomiczna i społeczna rewolucji. Teoria rewolucji a transformacja systemowa. Rewolucje aksamitne i mistyfikacje rewolucji

Literatura podstawowa:

1. J. Baszkiewicz „Wolność Równość Własność Rewolucje burżuazyjne”, Warszawa 1981, r. 1, 3, 4, 5, 6
2. K. Brzechczyn „Polityka jako proces rewolucyjnej zmiany społecznej. Od Marksa do współczesnych teorii rewolucji w socjologii historyczno – porównawczej”, w: W. Wesołowski /red./ „Koncepcje polityki”, Warszawa 2009
3. J. Chodak „Teorie rewolucji w naukach społecznych”, Lublin 2012, r. 2 i Podsumowanie

Literatura uzupełniająca:

4. J. Baszkiewicz „Rewolucja: kilka uwag o zmienności pojęcia”, w: J. Baszkiewicz, Państwo, rewolucja, kultura polityczna, Poznań 2009
5. W. Marzec, „Rebelia i rewolucja. Rewolucja 1905 roku i plebejskie doświadczenie polityczne”, Łódź-Kraków 2016, Wprowadzenie.
6. M. Mazzucato, „Przedsiębiorcze państwo. Obalić mit o relacji sektora publicznego i prywatnego”, Poznań 2016, r.5,9.
7. A. Karpiński, „Prawda i kłamstwa o przemyśle. Polska w obliczu III rewolucji przemysłowej”, Warszawa 2018, r.10.
8. T. Formicki „Aksamitne rewolucje – zastosowanie socjotechniki walki informacyjnej i działań psychologicznych w praktyce” cz. 1 – 6
<https://konserwatyzm.pl/page/2/?s=Formicki>

13. Polityka demokratyczna. Demokracja jako polityka – liberalna czy nieliberalna

Koncepcje demokracji; demokracja jako władza ludu, jako władza w imieniu ludu i jako władza w interesie ludu. Ewolucja postaci i modeli demokracji. Uwarunkowania demokracji, w tym ekonomiczne i społeczne. Demokracja a pluralizm. Demokracja a wolność, równość i sprawiedliwość. Demokracja a zaufanie. Demokracja polityczna a społeczno-ekonomiczna. Demokracja a interesy. Demokratyzacja. Koncepcja fałszywej demokratyzacji. Demokratyzacja a

modernizacja. Perspektywy, ograniczenia i zagrożenia demokracji współcześnie. Demokracja a rewolucja informatyczna. Demokracja neoliberalna jako polityka. Koncept demokracji neoliberalnej. Demokracja a pluralizm. Jak pogodzić wolność ze sprawiedliwością - dylemat państwa demokracji liberalnej

Literatura podstawowa:

1. I. Shapiro „Stan teorii demokracji”, Warszawa 2006, r. 1 i 3
2. S.P. Huntington „Trzecia fala demokratyzacji”, Warszawa 1995, r. 1, 3, 4 i
3. J.A.Schumpeter „Kapitalizm Socjalizm Demokracja”, Warszawa 1995, r. XXI, XXII
4. S. Amin, Wirus liberalizmu, Warszawa 2007, r. IV.

Literatura uzupełniająca:

5. S.J.-W. Müller, Co to jest populizm?, Warszawa 2017
6. J. Ranciere „Nienawiść do demokracji”, Warszawa 2008, r.IV
7. M. Grabowska, T. Szawiel „Budowanie demokracji. Podziały społeczne, partie polityczne i społeczeństwo obywatelskie w postkomunistycznej Polsce”, Warszawa 2003, r. 2, p. „Teorie demokracji”
8. W. Streeck, Kryzys kapitalizmu demokratycznego, Le Monde diplomatique - edycja polska, nr 1/2012.
9. Ch. Mouffe „Paradoks demokracji”, Wrocław 2005
10. P. Dybel, Dylematy demokracji. Kontekst polski, Kraków 2015, s.88-102.
11. M. Bobako, Islamofobia jako technologia władzy. Studium z antropologii politycznej, Kraków 2017, r.2.
12. A. Antoszewski „Współczesne teorie demokracji”, Warszawa 2016

14. Polityka autorytarna i totalitarna. Autorytaryzm i totalitaryzm jako polityka

Korzenie i społeczne źródła autorytaryzmu. Psychologiczne interpretacje autorytaryzmu. Systemy autorytarne i ich charakterystyka. Autorytaryzm jako styl sprawowania władzy. Władza totalna, doświadczenie despotii wschodnich i społeczeństwa hydraulicznego. Koncepcje władzy totalnej i totalitarnej. Model totalitarny, jego ewolucja i odmiany. Model totalitarny a inne modele władzy zmonopolizowanej, teoretyczne alternatywy modelu totalitarnego: teorie modernizacji, koncepcje historyczno-kulturowe, podejście organizacyjne, subwergencji, teoria zależności. Rodzaje totalitaryzmów. Dyskusja nt. autorytarnego bądź totalitarnego charakteru realnego socjalizmu. Tendencje totalitarne we współczesnych społeczeństwach. Instytucje totalne, władza totalna. Mechanizmy monopolizacji i totalizacji władzy

Literatura podstawowa:

1. Z. Pełczyński „Czy demokracja może być totalitarna”, „Studia nad totalitaryzmem”, „Marksizm: polskie doświadczenie”, „Polska droga od komunizmu” w: Z. Pełczyński „Polska droga od komunizmu”, Warszawa 2007
2. M. Ankiewicz /red./ „Władza i polityka. Wybór tekstów współczesnej politologii zachodniej”, Warszawa 1988, temat „System komunistyczny”
3. R. Bäcker „Nietradycyjna teoria polityki”, Toruń 2011, r.1, 2, 3
4. B. Kaczmarek „ W poszukiwaniu sił motorycznych i hegemonia transformacji”, w: J. Błuszkowski (red.) „Dylematy polskiej transformacji”, Warszawa 2008, <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly>
5. M. Karwat Związki między koncentracją, kumulacją i monopolizacją władzy. Analiza modelowa, [w:] E. M. Marciniak, B. Kaczmarek (red.) „Władza i wybory. Między wyborem a monopolem”, Studia Politologiczne, vol. 55, Warszawa 2020,

<http://www.studiapolitologiczne.pl/Zwiazki-miedzy-koncentracja-kumulacja-ni-monopolizacja-wladzy-Analiza-modelowa,123054,0,1.html>

Literatura uzupełniająca:

6. S. Ehrlich „Oblicza pluralizmów” Warszawa 1985, cz. II
7. B. Kaczmarek „Postkomunizm jako polityka”, w: B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki 3”, Warszawa 2005,
8. B. Kaczmarek Alternatywne interpretacje realnego socjalizmu, [w:] M. Tobiasz, B. Kaczmarek (red.) „Autorytarne i manipulacyjne formy wpływu politycznego i władzy”, Warszawa 2020, <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly>
9. H. Świda-Ziemba „Człowiek wewnętrznie zniewolony. Problemy psychosocjologiczne minionej formacji”, Warszawa 1998, „Wprowadzenie”, „System totalitarny”
10. M. Hirszowicz „Pułapki zaangażowania. Intelktualiści w służbie komunizmu”, Warszawa 2001, część I i III
11. J. Staniszkis „Postkomunizm. Próba opisu”, Gdańsk 2001, część I
12. E. Kamenka „Totalitaryzm”, w: R.E. Goodin, P. Petit „Przewodnik po współczesnej filozofii politycznej”, Warszawa 1998
13. A. Schaff „Czego nauczył mnie krach realnego socjalizmu? Oraz głosy polemiczne: Michała Dobraczyńskiego, Marka Waldenberga, Sylwestra Zawadzkiego”, Fundacja im. Kazimierza Kelles-Krauza, Warszawa 1998, <https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/polska-mysl-marksistowska/adam-schaff/czego-nauczyl-mnie-krach-realnego-socjalizmu/>
14. J. Tittenbrun „Upadek realnego socjalizmu w Polsce”, Poznań 1992, <https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/polska-mysl-marksistowska/jacek-tittenbrun/upadek-socjalizmu-realnego-w-polsce/>

● **Sugerowana literatura dodatkowa do zrecenzowania – do wyboru jedna pozycja**

1. L. Althusser, „W imię Marksa”, Warszawa 2009, <https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/wspolczesna-mysl-marksistowska/louis-althusser/w-imie-marksa-pour-marx/>
2. W. Anioł, „Trzecia Rzeczpospolita w trzech opowieściach. Wokół polskich przemian 1989-2019”, Warszawa 2020
3. S. Amin „Zmurszały kapitalizm”, Warszawa 2004
4. Z. Blok (red.) „Czym jest teoria w politologii”, Warszawa 2011
5. S. Rose – Ackermann „Korupcja i rządy Przyczyny, skutki i drogi reform”, Warszawa 2001
6. R. Backer „Nietradycyjna teoria polityki”, Toruń 2011
7. M. Bankowicz „Krytycy marksizmu”, Kraków 2014
8. M. Bankowicz „Niedemokratyzmy”, Kraków 2011
9. Z. Bauman „Ponowoczesność jako źródło cierpień”, Warszawa 2000
10. Z. Bauman „Socjalizm. Utopia w działaniu”, Warszawa 2010
11. J. Bakan „Korporacja. Patologiczna pogoń za zyskiem i władzą”, Warszawa 2006
12. U. Beck „Władza i przeciwwładza w epoce globalnej. Nowa ekonomia polityki światowej”, Warszawa 2005
13. R. J. Bernstein „Odnowa teorii społecznej i politycznej”, DSW 2015
14. A. Bihl „Nowomowa neoliberalna”, Warszawa 2008
15. P. Bourdieu, Rozum praktyczny. O teorii działania, Kraków 2009.

16. P. Bourdieu, J-C Passeron „Reprodukcja. Elementy teorii systemu nauczania”, Warszawa 2006
17. P. Bourdieu oraz L.J.D. Wacquant „Zaproszenie do socjologii refleksyjnej”, Warszawa 2001
18. J. Butler „Uwikłani w płęć”, Warszawa 2008
19. M. Castells „Siła tożsamości”, Warszawa 2008
20. M. Castells „Społeczeństwo sieci”, Warszawa 2008
21. H-J. Chang, Żli samarytanie. Mit wolnego rynku i tajna historia kapitalizmu, Warszawa 2015
22. J. Chodak „Teorie rewolucji w naukach społecznych”, Lublin 2012
23. B. Crick „W obronie polityki”, Warszawa 2004
24. S. Czapnik „Mówią jak jest. Marksisci objaśniają świat”, Opole 2019,
https://www.academia.edu/38987227/Mówią_jak_jest_Marksisci_objaśniają_świat
25. R.A. Dahl, B. Stinebrickner „Współczesna analiza polityczna”, Warszawa 2007
26. P. Dybel, „Dylematy demokracji. Kontekst polski”, Kraków 2015
27. S. Ehrlich „Oblicza pluralizmów”, Warszawa 1985
28. M. Foucault, Narodziny biopolityki, Warszawa 2012.
29. M. Foucault „Trzeba bronić społeczeństwa. Wykłady w College de France”, 1976, Warszawa 1998,
30. M. Foucault „Podmiot i władza”, w: Lewą Nogą, nr 10/98
31. P. Frase, Cztery przyszłości. Wizje świata po kapitalizmie, Warszawa 2018
32. R. Fücks, Zielona rewolucja, Warszawa 2016
33. D. Graeber, Utopia regulaminów. O technologii, tępotcie i ukrytych rozkoszach biurokracji, W-wa 2016
34. M. Hardt, A. Negri „Imperium”, Warszawa 2005
35. J. Hardy „Nowy polski kapitalizm”, Warszawa 2010
36. D. Harvey „Neoliberalizm Historia katastrofy”, Warszawa 2008
37. V. Havel „Siła bezsilnych i inne eseje”, Warszawa 2011
38. F.A. von Hayek „Zgubna pycha rozumu. O błędach socjalizmu”, Kraków 2004
39. J. Hryniewicz, „Polska na tle historycznych podziałów przestrzeni europejskiej oraz współczesnych przemian gospodarczych, społecznych i politycznych”, Warszawa 2015
40. J. Hochfeld, „Studia o marksowskiej teorii społeczeństwa”, w: J.Hochfeld „Marksizm, Socjologia, Socjalizm.Wybór pism”, Warszawa 1982
41. S. Huntington „Trzecia fala demokracji”, Warszawa 1995
42. J. Golinowski „W kręgu modernizacji politycznej. Postęp czy regres?”, Bydgoszcz 2023
43. T. Jackson, Dobrobyt bez wzrostu, Toruń 2015
44. M. Janion „Niesamowita Słowiańszczyzna”, Kraków 2006
45. M. Jarosz /red./ „Naznaczeni i napiętnowani. O wykluczeniu politycznym”, Warszawa 2008
46. B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, Warszawa 2001, „Metafory polityki 2”, Warszawa 2003, „Metafory polityki 3”, Warszawa 2005, „Metafory polityki 4”, Warszawa 2013
47. B. Kaczmarek, M. Karwat (red.) „Politologia i Uniwersytet w refleksji politologicznej”, Studia Politologiczne, vol. 47, Warszawa 2017,

<http://www.studiapolitologiczne.pl/pdf-115609-44947?filename=POLITICAL%20SCIENCE%20AND%20THE.pdf>

48. B. Kaczmarek, M. Tobiasz (red.) „Autorytarne i manipulacyjne formy wpływu politycznego i władzy”, Warszawa 2020
49. A.Z. Kamiński „Korupcja rządów. Państwa pokomunistyczne wobec globalizacji”, Warszawa 2004
50. A. Karpiński, „Prawda i kłamstwa o przemyśle Polska w obliczu III rewolucji przemysłowej”, Warszawa 2018
51. M. Karwat „Człowiek polityczny. Próba interpretacji marksistowskiej”, Warszawa 1989, <https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/polska-mysl-marksistowska/miroslaw-karwat/podmiotowosc-polityczna-humanistyczna-interpretacja-polityki-w-marksizmie/>
52. M. Karwat, F. Pierzchalski (red.) „Uniwersytet i nauka o polityce. Sprawdziany tożsamości”, Warszawa 2022
53. M. Karwat „Manipulacja. Rewizja stereotypów”, Warszawa 2022
54. M. Karwat „O karykaturze polityki”, Warszawa 2012
55. M. Karwat „Panoptikum polskie. Widziane z lewej strony”, Warszawa 2024
56. M. Karwat, B. Kaczmarek (red.) „Polityczność i polityka w refleksji teoriopolitycznej”, *Studia Politologiczne* vol. 37, Warszawa 2015
57. M. Kassner, F. Pierzchalski (red.) „Utowarowienie polityki vs polityka utowarowienia”, *Studia Politologiczne* vol. 72 (2/2024), Warszawa 2024
58. W. Kieżun „Patologia transformacji”, Warszawa 2023
59. N. Klein „Doktryna szoku. Jak współczesny kapitalizm wykorzystuje klęski żywiołowe i kryzysy społeczne”, Warszawa 2008
60. T. Klementewicz „Rozumienie polityki”, Warszawa 2010
61. T. Klementewicz „Geopolityka trwałego rozwoju”, Warszawa 2013
62. T. Klementewicz „Stawka większa niż rynek. U źródeł stagnacji kapitalizmu bez granic”, Warszawa 2015
63. T. Klementewicz „Kapitalizm na rozdrożu”, Warszawa 2019
64. V. Klemperer „LTI. (Lingua Tertii Imperii – Język Trzeciej Rzeszy). Notatnik filologa”, Kraków 1983
65. J. Kochan „Socjalizm”, Warszawa 2013, <https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/polska-mysl-marksistowska/jerzy-waldemar-kochan-1952/socjalizm/>
66. J. Kochan „Studia z teorii klas społecznych”, Warszawa 2011, <https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/polska-mysl-marksistowska/jerzy-waldemar-kochan-1952/socjalizm/>
67. T. Kochan „Dialektyka populizmu”, Warszawa 2024
68. Konat, P. Wielgosz, „Realny kapitalizm. Wokół teorii kapitału monopolistycznego”, Warszawa 2018
69. G. Kołodko „Wędrujący świat”, Warszawa 2008
70. S. Kowalik „Uśpione społeczeństwo. Szkice z psychologii globalizacji”, Warszawa 2015
71. T. Kowalik www.Polska.transformacja.pl, Warszawa 2009

72. W. Kozub-Ciembroniewicz, B. Szlachta, H. Kowalska-Stus, M. Kiwior-Filo (red.) „Totalitaryzmy XX wieku Idee – instytucje – interpretacje”, Kraków 2011
73. S. Kozyr-Kowalski „Socjologia, społeczeństwo obywatelskie i państwo”, Poznań 1999, <https://marksizm.edu.pl/wydawnictwa/polska-mysl-marksistowska/stanislaw-kozyr-kowalski/socjologia-spoeczenstwo-obywatelskie-i-panstwo/>
74. E. Laclau, C. Moufee „Hegemonia i socjalistyczna strategia. Przyczynek do projektu radykalnej polityki demokratycznej”, Wrocław 2007
75. G. Lakoff „Nie myśl o słoniu! Jak język kształtuje politykę”, Warszawa 2011
76. A. Laska „Teoria polityki. Próba ujęcia integralnego, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2017
77. B. Latour „Polityka natury”, Warszawa 2009
78. A. Leder „Prześlona rewolucja”, Warszawa 2014
79. J-H. Lorenzi, M. Berrebi, Świat przemocy. Gospodarka światowa 2016-2030, Warszawa 2018
80. A. Lubowski Zbig Człowiek, który podminował Kreml”, Warszawa 2011
81. E. N. Luttwak „Zamach stanu. Podręcznik”, Warszawa 2017
82. U. Marti „Niedotrzymana obietnica demokracji”, Warszawa 2010
83. M. Mikołajczyk, M. Karwat (red.) „Politologii model krytyczny”, Kraków 2017
84. K. Minkner „O filmach politycznych. Między polityką, politycznością i ideologią, Warszawa 2012
85. Ch. Mouffe, Agonistyka. Polityczne myślenie o świecie, Warszawa 2015
86. C. Mouffe „Paradoks demokracji”, Wrocław 2005
87. C. Mouffe „Polityczność”, Warszawa 2008
88. J.G. March, J.P. Olsen „Instytucje. Organizacyjne podstawy polityki”, Warszawa 2005
89. W. Morawski „Socjologia ekonomiczna”, Warszawa 2001
90. W. Morawski, W. Kozek /red./ „Załamanie porządku etatystycznego”, Warszawa 2005
91. J. Mucha „Socjologia jako krytyka społeczna Orientacja radykalna i krytyczna we współczesnej socjologii zachodniej”, Warszawa 1986
92. C. O`Neil, Broń matematycznej zagłady. Jak algorytmy zwiększają nierówności i zagrażają demokracji, Warszawa 2017
93. M. Olson „Logika działania zbiorowego Dobra publiczne i teoria grup”, Warszawa 2012
94. D. Ost „Kłęska „Solidarności” Gniew i polityka w postkomunistycznej Europie”, Warszawa 2007
95. K. Pałeczki „Teoria władzy”, Kraków 2021
96. F. Pierzchalski, M. Tobiasz, J. Ziółkowski (red.) Wokół holistycznej interpretacji polityki, Warszawa 2020
97. F. Pierzchalski, Morfogeneza przywództwa politycznego. Pomiędzy strukturą a podmiotowością sprawczą, Bydgoszcz 2013
98. F. Pierzchalski „Widzialność zawiści. O resentymencie w życiu politycznym”, Warszawa 2024
99. Z. Pełczyński „Polska droga od komunizmu, refleksje nad historią i polityką 1956 – 2006”, Warszawa 2007
100. R. Pipes „Własność a wolność”, Warszawa 2000
101. M. Popkiewicz, Rewolucja energetyczna. Ale po co? Warszawa 2015
102. L. Porębski „Behawioralny model władzy”, Kraków 1996

103. L. Porębski „Między przemocą a godnością Teoria polityczna Harolda D. Lasswella”, Kraków 2007
104. J. Roth „Cichy pucz Zawłaszczanie Europy przez niejawne elity gospodarczo-polityczne”, Poznań 2015
105. D. Rotkhopf „Superklasa. Kto rządzi światem?”, Warszawa 2009
106. B. Russel „Władza. Nowa analiza społeczna”, Warszawa 2001
107. A. Saad-Filho, D. Johnston /red./ „Neoliberalizm przed trybunałem”, Warszawa 2009
108. C. Schmitt „Teologia polityczna i inne pisma”, Kraków 2000
109. J. Scott, Władza, Warszawa 2006
110. R. Skarżyński „Mobilizacja polityczna”, Warszawa 2011
111. R. Skarżyński „Podstawowy dylemat politologii: Dyscyplina nauki czy potoczna wiedza o społeczeństwie. O tradycji Uniwersytetu i demarkacji wiedzy”, Białystok 2012
112. H. de Soto „Tajemnica kapitału Dlaczego kapitalizm triumfuje na Zachodzie a zawodzi gdzie indziej”, Warszawa 2002
113. J. Sowa „Ciesz się późny wnuku. Kolonializm, globalizacja i demokracja radykalna”, Kraków 2008
114. J. Sowa „Fantomowe ciało króla Peryferyjne zmagania z nowoczesną formą”, Kraków 2011
115. J. Sowa „Inna Rzeczpospolita jest możliwa Widma przeszłości, wizje przyszłości”, WAB 2015
116. I. Shapiro „Stan teorii demokracji”, Warszawa 2006
117. S. Sulowski „Nauki o polityce 2.0. Kontrowersje i konfrontacje”, Warszawa 2018
118. A. Szahaj, Neoliberalizm, turbokapitalizm, kryzys, Warszawa 2017
119. Y. R. Simon „Ogólna teoria władzy”, Kraków 1998
120. J. Staniszkis „Postkomunizm. Próba opisu”, Gdańsk 2001
121. J. Staniszkis „Władza globalizacji”, Warszawa 2003
122. J. Staniszkis „O władzy i bezsilności”, Kraków 2006
123. J. Staniszkis „Zawładnąć Zarys procesualnej teorii władzy”, Warszawa 2012
124. J. Stiglitz „Globalizacja”, Warszawa 2004
125. B. Sutor „Etyka polityczna”, Warszawa 1994
126. K. Świrek, Teorie ideologii na przecięciu marksizmu i psychoanalizy, Warszawa 2018
127. Teoria polityki, roczniki 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024
<https://www.ejournals.eu/TP/>
128. M. Tobiasz, J. Ziółkowski (red.) „Spory o kapitalizm”, Warszawa 2022
129. A. Toffler „Zmiana władzy. Wiedza, bogactwo i przemoc u progu XXI stulecia”, Poznań 2003
130. Y. Varufakis, Globalny Minotaur. Europa, Ameryka i przyszłość światowej gospodarki, Warszawa 2015
131. T. Veblen „Teoria klasy próżniaczej”, Warszawa 2008
132. I. Wallerstein „Koniec świata jaki znamy”, Warszawa 2004
133. I. Wallerstein „Analiza systemów – światów. Wprowadzenie”, Warszawa 2007
134. I. Wallerstein, R. Collins, M. Mann, G. Derluquian, C. Calhun, „Czy kapitalizm ma przyszłość”, Warszawa 2015

135. A. Walicki „Marksizm i skok do królestwa wolności”, Warszawa 1996
136. A. Walicki, Od projektu komunistycznego do neoliberalnej utopii, Kraków 2013
137. H. Welzer, Wojny klimatyczne, Warszawa 2010.
138. W. Wesołowski /red./ „Koncepcje polityki”, Warszawa 2009
139. J. Węgrzecki „Wpływ, autorytet, dominacja Teorii władzy i ich struktura”, Warszawa 2011
140. S. Wróbel „Władza i rozum. Stadia rozwojowe krytycznej teorii społecznej”, Poznań 2002
141. E. Wnuk-Lipiński „Socjologia życia publicznego”, Warszawa 2005
142. M. Ziółkowski, R. Drozdowski, M. Baranowski „Utowarowanie w perspektywie socjologicznej”, Warszawa 2022
143. S. Žižek „Rewolucja u bram”, Kraków 2006

● **Literatura podręcznikowa /przykładowa/**

1. K. von Beyme „Współczesne teorie polityczne”, Warszawa 2005
 2. R.E. Goodin, P. Pettit „Przewodnik po współczesnej filozofii politycznej”, Warszawa 1998
 3. A. Heywood „Teoria polityki”, Warszawa 2009
 4. M. Karwat, F. Pierzchalski, M. Tobiasz (ed.) “Constituents of Political Theory. Selected Articles of the Warsaw School of Political Theory”, Peter Lang 2021, <https://www.peterlang.com/document/1117748>
 5. M. Karwat, J. Ziółkowski (red.) “Leksykon pojęć politycznych”, Warszawa 2013
 4. B. Krauz – Mozer „Teorie polityki”, Warszawa 2005
 5. A. Laska „Teoria polityki. Próba ujęcia integralnego”, Bydgoszcz 2017
 3. D. Marsh, G. Stoker „Teorie i metody w naukach politycznych”, Kraków 2006
 4. J. Nocoń, A. Laska „Teoria polityki Wprowadzenie”, Warszawa 20”, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2017
 5. K. Opalek /red./ „Elementy teorii polityki”, Warszawa 1989
- Wiele przydatnych do egzaminu tekstów znajduje się także w B. Kaczmarek /red./ „Metafory polityki”, „Metafory polityki 2”, „Metafory polityki 3” oraz w „Metafory polityki 4”. Niektóre opracowania autorstwa prowadzącego wykłady można znaleźć na <https://www.teoriapolityki.com/materialy-i-artykuly> a niektóre teksty innych autorów [www.teoriapolityki.com](http://www.ejournals.eu/TP/) a także <http://www.ejournals.eu/TP/>